

MONITOR GOSPODARCZY INSTYTUTU ZACHODNIEGO

5/2023
8.06.2023

Redakcja:
dr Piotr Andrzejewski

SYTUACJA EKONOMICZNA W NIEMCZECH – kwiecień 2023

Kwiecień był w Niemczech miesiącem spowolnienia gospodarczego. Wskaźniki, takie jak napływające zamówienia i produkcja przemysłowa, które znacznie wzrosły na początku roku, uległy gwałtownemu obniżeniu. Zauważalne były spadki produkcji, zwłaszcza w takich obszarach, jak budowa maszyn, produkcja pojazdów czy energochłonne gałęzie gospodarki. Branża budowlana, która wyraźnie ożywiła się na początku roku, po części dzięki sprzyjającym warunkom atmosferycznym, również pod koniec roku wykazała wyraźne osłabienie (-4,6%). Eksport towarów i usług spadł nominalnie o 4,3% miesiąc do miesiąca, a import aż o 6,2%. Warto odnotować także, iż spadek zamówień o 10,7% był najsilniejszym spadkiem od pandemicznego kwietnia 2020 r. Sprzedaż detaliczna zmniejszyła się o 8,1% w ujęciu miesięcznym, co odzwierciedla wzrosty cen. Inflacja wyniosła 7,2% (z czego ceny żywności wzrosły o 17,2%). Pomimo 1,75 mln wolnych miejsc pracy bezrobocie wzrosło w kwietniu do poziomu 5,6% (2,56 mln bezrobotnych). Na wprowadzonym w czasie pandemii postojowym pozostawało ciągle 160 000 osób. Liczba niewypłacalności firm wzrosła o 4,3% w ujęciu rok do roku.

Die wirtschaftliche Lage in Deutschland im Mai 2023

ANALIZY

🕒 Niemcy wschodnie lepiej radzą sobie z kryzysem

Według wspólnego raportu najważniejszych niemieckich instytutów ekonomicznych *Joint Economic Forecast Spring 2023* gospodarka wschodnich krajów związkowych w 2022 r. rozwinęła się o 3,0%, zauważalnie silniej niż gospodarka Niemiec zachodnich (1,5%). Według raportu, za tę różnicę odpowiada bardziej dynamiczny rozwój dochodów z pracy i emerytur. Ponadto na 2023 r. Instytut Gospodarki Halle (IWH) prognozuje wyższą stopę wzrostu PKB w Niemczech wschodnich (1%) niż w całych Niemczech (0,3%).

Raport *Joint Economic Forecast* stwierdza, że spowolnienie gospodarcze dla niemieckiej gospodarki w zimie 2022/2023 było mniej dotkliwe niż obawiano się jesienią. Złożyło się na to złagodzenie zakłóceń po stronie podaży, a zwłaszcza zagrożenia dotkliwym niedoborem dostaw gazu ziemnego. W ocenie ekspertów gospodarka Niemiec wschodnich dość dobrze przeszła przez ubiegłoroczny kryzys energetyczny: według ostatnich oficjalnych danych produkcja gospodarcza wzrosła o 3,0%, co stanowi 1,5 punktu procentowego więcej niż w Niemczech zachodnich (1,5%). Wartość dodana we wschodnioniemieckim sektorze przemysłowym zwiększyła się o 1,5%, przy bardzo wysokim wzroście 13,4% w Brandenburgii, co prawdopodobnie wynika głównie z uruchomienia produkcji samochodów w fabryce Tesli w Grünheide. W Niemczech wschodnich, z wyłączeniem Brandenburgii, produkcja uległa stagnacji, podobnie jak w całych Niemczech. Produkcja budowlana spadła o 3,5% na wschodzie, nieco bardziej niż w pozostałej części kraju.

Natomiast wartość dodana w sektorze usług wzrosła o 4,4% na wschodzie, a w Berlinie o 9,2%. Jest to wskaźnik znacznie wyższy niż notowany w Niemczech zachodnich (3,5%). Jak twierdzi Oliver Holtemöller, kierownik działu makroekonomii i wiceprezes IWH, „za wzrostem poza efektami doganiania po zakończeniu pandemii stoi prawdopodobnie solidny rozwój dochodów pozostających do dyspozycji gospodarstw domowych”. Ważnym czynnikiem jest także podniesienie płacy minimalnej do 12 euro za godzinę w październiku 2022 r. Ma to większe znaczenie dla byłej NRD niż dla zachodniej części Niemiec ze względu na wyższy na wschodzie odsetek odbiorców płacy minimalnej i jest jednym z powodów, dla których wynagrodzenia brutto na pracownika w Niemczech wschodnich wzrosły bardziej znacząco (6,4%) niż w całym Niemczech (4,7%). W Niemczech wschodnich realne płace brutto na pracownika były w 2022 r. o 12,5% wyższe niż w 2015 r., ale w odniesieniu do całego Niemiec były wyższe tylko o około 4%. Ponadto pomimo rosnących kosztów wynagrodzeń i mniej korzystnego rozwoju demograficznego zarówno na wschodzie, jak i na zachodzie wzrasta zatrudnienie.

W ocenie raportu w 2023 r. dochody we wschodnich Niemczech prawdopodobnie również wzrosną silniej niż na zachodzie. Za ten stan rzeczy ma być odpowiedzialny wzrost wysokości emerytur. W ten sposób dojdzie do wyrównania wysokości emerytur między wschodnią a zachodnią częścią państwa, co oznacza, że w byłej NRD wzrost emerytur wyniesie 5,9%, o 1,5 punktu procentowego więcej niż na zachodzie. W pierwszej połowie 2023 r. według prognoz raportu nastąpi także niewielki wzrost niemieckiego PKB; w kolejnych kwartałach wzrost ten będzie przypuszczalnie nieco wyższy ze względu na zmniejszanie się wąskich gardel w dostawach i mniejsze obciążenia z tytułu cen energii. Będzie to miało także przełożenie na Niemcy wschodnie, dla których wzrost miałby być wyższy o 1% PKB w stosunku do 0,3% przewidywanych dla całego Niemiec.

→ *East German economy has come through energy crisis well so far – Implications of the Joint Economic Forecast Spring 2023*

WIADOMOŚCI

🕒 Brak jedności w rządzie odnośnie do chińskich komponentów w sieci 5G

Niemieccy operatorzy Deutsche Telekom, Vodafone i Telefónica zostali zobligowani do przesłania raportów o wykorzystaniu komponentów wyprodukowanych w Chinach do Federalnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Po doświadczeniach wywołanych rosyjską inwazją na Ukrainę i problemach z własnością infrastruktury krytycznej minister spraw wewnętrznych Nancy Faeser (SPD) zaczęła przywiązywać większą wagę do ochrony infrastruktury krytycznej. Jednakże jej podejście nie jest podzielane przez wszystkich członków koalicji. W szczególności przez ministra transportu Volkera Wissinga (FDP), który sprzeciwia się ostrym działaniom przeciwko chińskim dostawcom technologii Huawei i ZTE. Wissing obawia się, że wykluczenie chińskich komponentów

spowolni rozwój sieci 5G w Niemczech. Według szacunków branżowych Telekom zbudował 65% swojej sieci antenowej z wykorzystaniem chińskich technologii, a Vodafone i Telefónica około 50%. W opinii Faeser tak duże uzależnienie niemieckich operatorów sieci od chińskiej technologii może zagrozić bezpieczeństwu publicznemu w RFN. Jednakże nie można wykluczyć, że Wissing doprowadzi do blokady procedur wstrzymujących użycie chińskich komponentów w niemieckiej infrastrukturze. Faeser może liczyć na poparcie wicekanclerza i ministra gospodarki Roberta Habecka (Zieloni) oraz Federalnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, które twierdzi, że „zdaje sobie sprawę, iż niektóre firmy, w tym ZTE i Huawei, podlegają w Chinach zobowiązaniom prawnym, które wymagają od nich współpracy z chińskimi organami bezpieczeństwa, a w szczególności udostępniania danych”.

→ Handelsblatt, *Regierung streitet über Huawei-Verbot*

🕒 **Biznes krytykuje odejście od energii jądrowej**

W obliczu wycofania się z energii jądrowej Niemiecka Izba Przemysłowo-Handlowa (DIHK) wydała ostrzeżenie przed powstaniem wąskich gardeł w dostawach i wzrostem cen energii. „Pomimo spadku cen gazu koszty energii pozostają wysokie dla większości firm w Niemczech” – powiedział prezes DIHK Peter Adrian. „Musimy zrobić wszystko, co w naszej mocy, aby zwiększyć dostawy energii i pod żadnym pozorem nie wprowadzać dalszych ograniczeń – dodał. Energię atomową nazwał „sposobem, w jaki możemy uniknąć lub przynajmniej złagodzić powstawanie wąskich gardeł w dostawach i zapobiec ponownemu masowemu wzrostowi cen energii w nadchodzących miesiącach”. Adrian opowiedział się za umożliwieniem eksploatacji nadających się do użytku elektrowni jądrowych do końca trwania kryzysu. Jednakże według ministra gospodarki Roberta Habecka (Zieloni) wycofanie się z energii jądrowej jest „nieodwracalne” pomimo faktu, że ze względu na rosyjską agresję na Ukrainę i wynikający z niej kryzys energetyczny rządząca koalicja zdecydowała w zeszłym roku o przedłużeniu pracy elektrowni na czas zimy. Wiceprzewodniczący klubu parlamentarnego CDU Jens Spahn skrytykował wycofywanie się z energii jądrowej. W szczególności odniósł się do osoby samego Habecka: „Ten zielony minister klimatu woli eksploatować elektrownie opalane węglem – zabójczynie klimatu – niż elektrownie neutralne klimatycznie” – powiedział Spahn. Wezwał także do przedłużenia funkcjonowania trzech ostatnich elektrowni jądrowych przynajmniej do końca 2024 r. „Elektrownie węglowe powinny zostać wyłączone z sieci, elektrownie jądrowe powinny działać – ponieważ są bezpieczne i neutralne dla klimatu” – dodał polityk CDU.

→ Frankfurter Allgemeine Zeitung, *Mit Atomausstieg drohen Versorgungsengpässe und hohe Preise*

🕒 Wyzwania stojące przed BASF

Rok 2022 nie był łatwy dla niemieckiego giganta chemicznego BASF. Koncern znalazł się pod presją finansową głównie przez udziały w spółce Wintershall-Dea, która m.in. była odpowiedzialna za gazociąg Nord Stream 2. Jednakże ze sprzedażą na poziomie 87 mld euro i zyskiem operacyjnym w wysokości 6,5 mld euro, BASF może nadal uchodzić za największą i nominalnie najbardziej dochodową firmę w zachodnim przemyśle chemicznym. Problemem natomiast są nikłe perspektywy wzrostu. W latach 1990–2012 firma BASF była w stanie potroić sprzedaż i sześciokrotnie zwiększyć zysk operacyjny. Od tego czasu grupa praktycznie nie poczyniła żadnych postępów. Ponadto firma musi się przygotować do trwale wyższych cen energii. Drugim zagrożeniem jest silna obecność BASF na rynku chińskim. W Państwie Środka jest obecnie realizowana 10-miliardowa inwestycja firmy. W sprawozdaniach finansowych BASF chińskie zakłady i inwestycje wycenia się na prawie 6,5 mld euro. Odpowiada to około 17% aktywów firmy. Jednakże analitycy i inwestorzy pod wpływem doświadczeń w Rosji i napięć między Chinami a USA coraz sceptyczniej podchodzą do strategii BASF. Wszystko to ostatecznie znajduje odzwierciedlenie w skromnych wynikach giełdowych. Odkąd Markus Brudermüller objął stanowisko prezesa pięć lat temu, grupa straciła na giełdzie około 42% wartości. Inwestorzy zauważają problem spadających marż w biznesie chemicznym (w sektorze produkcji „tradycyjnej chemii” zysk spadł o 33%, a dział tworzyw sztucznych zanotował 25% spadek zysków). Jak dotąd strategia prezesa Brudermüllera polegająca na zapewnieniu oddziałom BASF większej elastyczności przyniosła niewielki skutek. Programy restrukturyzacyjne nie nadążały za trendem rosnących kosztów. W ocenie analityków wiele wskazuje na to, że ważne części działalności BASF są zarządzane nieoptymalnie, a grupa posiada niewłaściwą strukturę do radzenia sobie z przeciwnościami i konkurencją.

➔ Handelsblatt, BASF benötigt eine nachhaltige Trendwende

KALENDARIUM

DATA	MIEJSCE	WYDARZENIE
02.04.2023	Sydney/Perth	Sekretarz stanu w resorcie gospodarki i ochrony klimatu Franziska Brantner wraz z delegacją biznesową udała się z wizytą do Australii, gdzie spotkała się z minister ds. zasobów naturalnych Madeline King. Rozmowy dotyczyły partnerstwa energetycznego, w szczególności produkcji i handlu wodorem.
03.04.2023	Kijów	Minister gospodarki i ochrony klimatu Robert Habeck udał się z wizytą na Ukrainę, gdzie towarzyszyli mu przedstawiciele niemieckiego przemysłu. Rozmowy dotyczyły sektora energetycznego i odbudowy Ukrainy.
03.04.2023	Berlin	Rząd federalny rozpoczął proces dialogu z krajami związkowymi dotyczący nowelizacji ustawy o prawie budowlanym.

03.04.2023	Bruksela	UE oraz państwa OECD uzgodniły nowelizację przepisów o finansowaniu eksportu. Nowelizacja zawierała niemieckie propozycje objęcia gwarancjami eksportowymi technologii przyjaznych dla klimatu.
05.04.2023	Berlin	Rząd federalny przyjął poprawki do ustawy o hamulcu cen energii. Poprawki mają na celu wyeliminowanie luk prawnych i nieścisłości.
05.04.2023	Berlin	Rząd federalny przyjął poprawki do ustawy o ograniczaniu konkurencji (GWB), które zaostrzyły przepisy i dały więcej uprawnień urzędом antymonopolowym.
06.04.2023	Berlin	Ministerstwo Gospodarki wspólnie z Ministerstwem Środowiska uruchomiło konkurs wart 8 mln euro, który ma wspierać projekty dekarbonizacyjne w krajach rozwijających się.
13.04.2023	Berlin	Ministerstwo Gospodarki wraz z Ministerstwem Edukacji uruchomiły wspólnie finansowany projekt praktyk i kształcenia zawodowego dla „projektantów mediów immersyjnych” z wykorzystaniem technologii VR.
13.04.2023	Berlin	Sekretarz stanu Michael Kellner oraz ambasador Japonii w Niemczech Yanagi Hidenao wzięli udział w prezentacji projektu niemieckiej wystawy na EXPO 2025, która ma się odbyć w Osace. Niemiecka wystawa będzie się koncentrować na gospodarce o obiegu zamkniętym.
14.04.2023	Jena	Kanclerz Olaf Scholz, minister Robert Habeck oraz minister transportu Volker Wissing wspólnie ogłosili organizację szczytu cyfrowego, który odbędzie się 16.11.2023 r.
15.04.2023	Niemcy	Ostatnie trzy elektrownie jądrowe – Emsland w Dolnej Saksonii, Isar 2 w Bawarii i Neckarwestheim 2 w Badenii-Wirtembergii – zakończyły pracę.
16.04.2023	Sapporo	Ministrowie środowiska państw G7 przyjęli deklarację końcową dotyczącą ograniczenia produkcji odpadów z plastiku oraz zużycia paliw kopalnych.
17.04.2023	Berlin	Minister Robert Habeck i indonezyjski minister ds. gospodarki Airlangga Hartarto omówili na spotkaniu kwestię współpracy w zakresie zielonych technologii oraz umowy handlowej UE-Indonezja. W spotkaniu brała udział również delegacja biznesowa.
13.04.2023	Salzgitter	Minister Robert Habeck wraz z premierem Dolnej Saksonii Stephanem Weilem wręczyli w tym dniu Grupie Salzgitter dotację w wysokości miliarda euro na projekt SALCOS (niskoemisyjna i wodorowa produkcja stali). Dotacja jest przyznawana w ramach IPCEI (Ważne Projekty Wspólnego Europejskiego Zainteresowania).
18.04.2023	Hanower	Minister Robert Habeck wziął udział w Targach Przemysłowych, gdzie przedstawił priorytety: dekarbonizacja, cyfryzacja, dywersyfikacja. Partnerem

		targów była Indonezja. Sekretarz stanu Anna Christmann wręczyła nagrody ministerstwa dla cyfrowych start-upów.
19.04.2023	Berlin	Rząd federalny zatwierdził przedstawiony przez ministra Habecka projekt ustawy o efektywności energetycznej i ogrzewaniu budynków energią wytworzoną przez odnawialne źródła energii.
20.04.2023	Berlin	Minister Robert Habeck uczestniczył w otwarciu Gminnej Agencji Ochrony Klimatu. Instytucja ma na celu doradzanie gminom w zakresie energii i ochrony klimatu.
24.04.2023	Berlin	Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu uruchomiło program wsparcia finansowego branży turystycznej - „Lift Klima”. Program ma zachęcić branżę turystyczną do popandemicznej przebudowy w duchu ochrony klimatu. Przedsiębiorstwa mogą przedstawiać projekty do 1 mln euro.
24.04.2023	Ostende, Belgia	Minister Robert Habeck wziął udział w forum Morza Północnego. W formacie uczestniczyli przedstawiciele dziewięciu państw: Niemiec, Danii, Holandii, Belgii, Norwegii, Irlandii, Wielkiej Brytanii, Francji i Luksemburga oraz Przewodnicząca KE Ursula von der Leyen. Podpisano wspólną deklarację dotyczącą projektów offshore na Morzu Północnym.
24.04.2023	Berlin/ Akra(Ghana)	Sekretarz stanu Udo Phillip poinformował o rozszerzeniu Africa Business Network o doradztwo dla firm chcących inwestować i prowadzić działalność w Ghanie.
27.04.2023	Berlin	Sekretarz stanu Anna Christmann zainaugurowała dwie akcje informacyjne dla szkół. Pierwsza dotyczy zachęcania dziewcząt do poszukiwania kariery w zawodach technicznych i informatycznych. Druga to akcja „Start-up zaczyna się w szkole”.